

schen komt de oogst van de jonge boeren en niet van den zegen des hemels. Op enkele uitzonderingen na gaat ons leven, ook het leven van den arbeider in het koninkrijk Gods, met weinig glorie ten einde. Doch de Schrift leek ons dat het anders is: hij zal met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven! O, dan neemt God Zelf den zandzak van de schouders en maakt de vingers los van de ploegschaar. Wij, menschen, noemen dat: emeritaat of pensioen of sterven. Maar Gods Boek heeft daar andere namen voor; Gods Getuigenis noemt dat OOGSTEN! Want als het geloof in ons hart niet loog, toen wij al weenende zaaiden, ook Gods belofte zal niet liegen, maar boven verwachting worden vervuld. Zoals ik zeide: ons staat een ander beeld voor den geest. Voorzeker, hij zal met een gebogen hoofd wederkomen en hij zal zuchten: weinig en kwaad zijn de jaren mijns levens geweest. Maar God zal de volle schoven leggen op zijn rug en schouders, zijn moede slapen bekruisen met de kroon des levens. Die hier bedrukt, met tranen, zaait — zal juichen, als hij vruchten maait!

N. B.

(Vervolg van blz. 363.)

boven bedoelde predikant in herinnering brengt, ook dr. A. Kuiper de pénétrante exegese van prof. Aalders niet gekend, en ook niet als juist aanvaard heeft. Ten bewijze wijst mijn correspondent o.m. op de L. de S. S. I, 56: daar heeft dr. Kuiper in zijn colleges dogmatiek het over de enthousiasten, die in de dagen van het Nieuwe Verbond de Schrift niet meer noodig achten, want: staat er niet in Jer. 31, dat allen van den Heere zullen geleerd zijn? Tevens naar Joël 3:1 in verband met Hand. 2 wordt door hen verwezen. Maar — zoo zegt Kuiper — „hiertegen dient opgemerkt, dat deze plaats uit Joël, blijkens de exegese van Petrus, volstrekt niet zegt, dat elk geloovige nu betere openbaringen had dan vroeger de Profeten, maar dat, waar vroeger de bedeeling des Geestes slechts op enkele personen geweest was, ze nu op allerlei personen gekomen is“. (Vrije weergave van Kuiper's woorden.)

Hier, maar ook elders deinst Kuiper blijkbaar terug voor een exegese, die het „allen“ (uit Jer. 31:31) betreft op deze bedeeling en dan met de conclusie, die prof. Aalders trekt. In zijn „Dat de genade particulier is“ (106/7) citeert Kuiper ook Jer. 31, maar om te constateeren, dat uitspraken, „die het volk des Heeren als een volk van louter heiligen (niet slechts potentia, maar actia) voorstellen... „niet op den voorloopigen staat van Jezus' kerk, maar wel op het tijdperk van glorie, waarin het voorloopige een einde zal hebben genomen“ slaan. De volle inhoud van deze en soortgelijke uitspraken is volgens Kuiper „zelfs nu nog op geen enkele gemeente van Christus ooit toepasselijk“.

Nu zal niemand van ons verwachten, dat wij met een exegetische uitspraak van dr. Kuiper een pleidooi beslist achten; de herinnering aan de onderlinge tegenpraak in Kuiper's verspreide tekstenmateriaal is tegen zulke misvatting reeds een medicijn. Maar we hebben er wel bezwaar tegen, dat men zekelijke opinies van dr. Kuiper ons thans wil opdringen op grond van een exegese van Jer. 31, waartegen behalve Ridderbos, Wijngaarden, Heyns, ook tenslotte Kuiper zelf bezwaren zou inbrengen. Volkomen terecht schrijft de predikant, hierboven bedoeld, mij:

„Het gaat hier om een eerstgeboorterecht. Een strijd, waaraan geforceerd een einde is gekomen, wordt nu van den anderen kant voortgezet. En terwijl men eerst plechtig verklaarde, dat dr. Kuiper om zijn 'nieuwe leer' niet verketterd mocht worden, keert men nu de rollen radikaal om en verkettert hen, die de oude leer der Afscheiding nog niet zoo dwaas vinden.“

In hoofdzaak is hier de situatie duidelijk geteekend. Men kan ook bij de oude afgescheidenen over het verbond allerlei meening aan het woord zien komen; tot over monopleurisch en dupleurisch toe (S. A. v. d. Hoorn in 1879 h.v.). Maar op het kardinale punt, waarover prof. Aalders' krasse woorden handelen, zijn zij wel eenstemmig. Reeds enkele weken lang ligt onder Persschouw een stuk van ds. Delleman te wachten op plaatsing. We hopen, dat het deze week meekomt. Dan zal onzen lezers duidelijk zijn, waarom onze predikant-correspondent van daareven van „eerstgeboorterecht“ spreekt. Het boekje van Pieters en Kreulen (predikanten te Franeker en te Hallum), getiteld: „De Kinderdoop“ (Franeker 1861) is „kerkelijk goedgekeurd“ door de „visitatores librorum“ in de provincie Friesland, volgens art. 55 der synode van Dordrecht 1618/9, n.l. door ds. J. Beijer te Leeuwarden, en ds. K. J. v. Goor te Sneek. Ds. Delleman haalde daaruit reeds een en ander naar voren; ik wijs ten overvloede op bl. 88, waar van Calvijn geciteerd wordt, dat door het verachten (nalatzen) van den doop het verbond Gods verbroken wordt, en de verbondsvloek ook voor het N.T. wordt gehandhaafd, maar dan niet op de wijze van prof. Aalders' betoog (wezen des verbonds contra verschijning) doch krachtens de overtuiging, dat het „verbond der genade zich, onafhankelijk van het geloof, door middel van den doop sacramenteel voortzet“ (88). Eveneens op bl. 56, waar geheel in den trant van Heyns, geleerd wordt, dat het doopsformulier van een genadeverbond niet tusschen Vader en Zoon, doch tusschen God en Abraham weet, alsmede (82), dat het „in Christus geheiligd“, waarin het formulier den grond voor den kinderdoop ziet, NIET kan slaan op de eeuwige verkiezing, ook niet

op een „onderwerpelijke“ genade, maar moet zien op „een heiligheid uit kracht des verbonds“. Ik ben het daarmee — lettende op de Dordtsche Leerregels — eens; niet, om daarin een tegenstelling te zoeken met de genadige werking van den Heiligen Geest, want, gelijk ik eens tegen „De Wakker“ aanvoerde, dat zou strijden reeds met Hendrik De Cock zelf, die ook van verbondsheiligheid sprak, niet met uitsluiting evenwel, doch met insluiting van de Geesteswerking in het hart (naar het oordeel der liefde, natuurlijk); anders zou men het verbond „veruitwendigen“, en daar houd ik, nog steeds, mijn tegen Jongeleen ingebrachte bezwaren tegen. Maar in dien zin bedoel ik het: van het verbond wordt op de heiligheid, niet van de heiligheid op het verbond geconcludeerd.

We willen ons niet laten verleiden tot een compromis-formule naar binnen, welke ons evenwel van de christelijke gereformeerden voor goed zou vervreemden. Prof. Dijk heeft onlangs op den bondsdag der chr. geref. jongelingen een woord over vrede gesproken, en ds. Janssen, chr. geref., was er erg verheugd over; ook hadden de kranten weer copie. Het is ons alles goed en wel; men weet, dat wij al jaren lang betoogd hebben, dat de scheur tusschen hen en ons zonde voor God is, en de wereld uit moet (knievallen zijn daarbij volstrekt overbodig, de daad der zonen is noodig, en behoeft niet in details te oordeelen over de vadersen, voor wier overtreding, naar de Schrift, de kinderen niet behoeven te boeten; en wat mij betreft, mogen we dit zondigen in details in bedrijf of misschien wel in nalatigheid, over en weer van elkaars vadersen constateeren, mits we maar als zonen van heden met elkander het hierin eens zijn, dat hun theologische meeningsschillen geen grond mogen zijn voor kerkelijke gescheidenheid). Ik heb dus niets tegen prof. Dijk's eenheids toespraak. Wat me wel een beetje verwondert is dit, dat de een over de eenheid een keurige rede houdt, terwijl de ander een ook door prof. Dijk sterk aanbevolen boek, dat in zijn slot deze eenheid zoo krachtig mogelijk in den weg staat, moet critiseeren, en er warempel dan broeders zijn, die zeggen: de één is man des vredes, en de ander maakt al weer geschil. Neen, de zaak staat zoo: de één werkt voor den vrede met een mooie rede, en de ander met artikelen, die de steenen, die op het vredespad liggen, tracht weg te ruimen. En zoo werken we samen, de een op deze, de ander op die manier. En zoo houden we, voor wat die verbondsheiligheid betreft, meteen plaats open voor de meening van prof. dr. H. Bouwman van Kampen, die in zijn „Geref. Kerkrecht“, II, 295, opmerkt:

„In Rom. 11:16 wordt gesproken van de heiligheid des verbonds. Het beeld van den wortel en de takken heeft betrekking op Abraham en zijn zaad... Deze heiligheid waarborgt volstrekt niet de persoonlijke zaligheid van elk der Israëlieten, want het meerendeel dezer heiligen gaat verloren. Maar indien wij hier denken aan de verbondsheiligheid, is het beeld duidelijk: 'Indien de wortel heilig is, zoo zijn ook de takken heilig'. ...De doop dient niet om de kinderen te heiligen, maar de doop wordt bediend, omdat — zooals in de eerste doopvraag staat — onze kinderen 'in Christus geheiligd zijn'“.

Alsmede (241):

„Het getal dergenen, die wij rekenen tot het verbond, is niet identisch met het getal der uitverkorenen.“

K. S.

De scheuring in Amerika (XIII.)

Nu we toch terwille van de artikelen-Lyzenga den draad even wat vieren moesten, en we juist met hem gereed gekomen zijn, zal het me wel vergund zijn, in deze reeks even een antwoord op te nemen, dat ik op een vraag van ds. Zwier in „De (amerikaansche) Wachter“ hem wel geven moet. Beter kon ik het afzonderlijk doen, maar ik verlies m'n ruimte anders.

Ds. Zwier dan stelt mij in „De Wachter“ van 25 Juli j.l. een vraag. Ze raakt de kwestie van het anthropomorfisme; we zullen daarom eerst zeggen, wat ds. Zwier daaronder verstaan hebben wil:

„Het woord anthropomorfisme zouden we letterlijk kunnen vertalen door menschevormigheid. Het wordt in de dogmatiek gebruikt om er mee te kennen te geven, dat er in menselijke vormen, op menselijke wijze, van God en Goddelijke zaken gesproken wordt. Een anthropomorphe uitdrukking is dus een soort beelddpraak, die wij menschen gebruiken, als we van God, van Zijn deugden en van Zijn werken spreken.“

Ds. Zwier geeft dan voorbeelden (o.m. het „berouw“ van God), en zegt dan:

„Doch om nu maar dadelijk met de deur in huis te vallen en recht op den man af te gaan, de bedoeling van deze artikelen is de vraag te stellen, of het juist is, als wij van Gods algemeene genade of gemeene gratie spreken, te zeggen: Dat is eigenlijk niets dan een anthropomorfisme, een menselijke spreekwijze op God toegepast.“

Het komt mij voor, dat dr. Schilder in de verklaring, die hij liefst zou willen geven van het eerste der bekende 'Drie Punten' van onze Synode van Kalamazoo, dien kant uit wil. Als ik me vergis, zal de professor wel zoo goed willen zijn mij te corrigeren in „De Reformatie“, en dan zal ik D.V. in „De Wachter“ onze lezers met die correctie wel in kennis stellen.

Zooals we weten, heeft hij 'eenige critiek' op dat eerste punt, en die critiek komt (hier had ds. Zwier kunnen zeggen: voor zoover thans reeds in de pers verschenen, K. S.) vooral hierop neer, dat deze uitspraak van Kalamazoo aan onduidelijkheid lijdt en dus aan nadere verklaring behoefte heeft. En dan¹⁾ zou hij dit punt liefst zoo willen verduidelijken, dat

1) Het eerste (die onduidelijkheid) heb ik inderdaad geschreven. Maar waar las Ds. Zwier dit tweede? K. S.

wij op menselijke wijze wel kunnen spreken van 'een zekere gunst of genade Gods, die Hij betoont aan Zijn schepselen in het algemeen', maar dat is anthropomorph gesproken. Als we letten op Gods eeuwigen raad met betrekking tot de gaven van Gods gemeene gratie, dan kunnen we eigenlijk niet spreken van een 'gunstige gezindheid Gods jegens de menscheit in het algemeen'.

In andere woorden, a parte hominis, van menscheijk standpunt bezien, maakt Gods houding tot de wereld in het algemeen op ons menschen den indruk van een genadige houding te zijn; maar a parte Dei, van Goddelijk standpunt bezien, is die houding moeilijk te beschouwen als een genadige houding.

Tot zoover ds. Zwier.

We zijn dankbaar voor zijn aanpakken van de kwesties, willen hem ook graag op alle vragen antwoord geven, maar willen dan ook dolgraag vooraf precies weten, waar we het samen over hebben. Daarom zou ik ds. Zwier willen vragen: wilt U me in „De Wachter“ even zeggen, wat naar Uw meening nu precies de inhoud van het eerste punt is? Ik beloof U, dat ik het in „De Reformatie“ weergeven zal, en precies op elke vraag, die U me stelt, zal antwoorden.

Dat ik graag, vóór ik vragen betreffende punt 1 beantwoord, weet, wat naar de meening van den vrager zelf het eerste punt precies inhoudt, is begrijpelijk. Ds. Zwier klaagt er over, dat het eerste punt niet datgene is, wat de protestantsch gereformeerde broeders (ds. Hoeksema e.s.) „ervan gemaakt hebben“. Maar temeer daarom hoop ik ons gesprek van zulke misverstanden te vrijwaren. Ik zoek gaarne waarborgen tegen misverstand. Ik wil niet zeggen: dit of dat is al of niet anthropomorph uitgedrukt, als we niet goed en duidelijk weten, WAT dit of dat precies behelst.

Om dus ook zelf maar recht op den man af te gaan, zou ik ds. Zwier willen vragen:

Wat is punt 1? IS HET DIT:

„Het staat volgens Schrift en Confessie vast, dat er, behalve de zaligmakende genade Gods bewezen alleen aan de uitverkorenen ten eeuwigen leven, ook een zekere gunst of genade Gods is, die Hij betoont aan Zijn schepselen in het algemeen“?

OF IS HET DIT:

„Het staat volgens Schrift en Confessie vast, dat... (zie boven, tot en met 'in het algemeen'), en hierin blijkt „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheit in het algemeen, en niet alleen jegens de uitverkorenen“?

MET ANDERE WOORDEN:

behelst punt 1 alleen „EEN ZEKERE (!!!) K. S.) gunst of genade“?

OF: behelst het OOK „DE gunstige GEZINDHEID“ Gods?

Of met nog andere woorden:

moet ik punt 1 lezen zooals de synode het heeft vastgesteld (dan valt de gezindheid er buiten),

OF moet ik het schilderijtje nemen met de (commis-soriale) „lijst“ erbij? (dan valt de gezindheid er onder).

Ds. Zwier weet, uit wat ik reeds schreef, dat hier een kwestie van beteekenis achter zit. Eveneens, dat één van de verwijten, die men aan de groep ds. Hoeksema stelt, hierop neerkomt: ge leest er meer in, dan er staat. Maar ik ben er zelf niet zoo zeker van, dat ik aan dit gevaar ontkom. Moet de gezindheid erbij, ja dan neen? Is het „eerste punt“ „een zekere gunst of genade“ PLUS „de gunstige gezindheid“ of ZONDER DIE? Indien ds. Zwier mij nu een verklaring geven kan, die naar zijn stellige overtuiging, dus zonder dat men mij eenig verwijt doen kan, door mij gebruikt mag worden als de authentieke meening der Chr. Ref. Church, zal ik hem dankbaar zijn, ook terwille van de vergemakkelijking van de discussie. Indien het hem niet mogelijk is, dan is het goed, dit te constateeren; dan komt er wat meer begripen over en weer, ook ter matiging of verduidelijking (dat zal er van afhangen) van het verwijt, gericht tot ds. Hoeksema, dat hij n.l. meer er in leest, dan er staat.

Ds. Zwier denke niet, dat ik me van zijn vragen af wil maken. Ik beloof hem onder vele getuigen volledig antwoord. Maar ik wil klaarheid. Temeer ook, omdat ik nog steeds dankbaar ben voor zijn protest, art. 149, tegen de besluiten van Kalamazoo. Maar in dit protest sprak ds. Zwier toch tevens uit, blz. 193, het met den INHOUD der synodale uitspraak volkomen eens te zijn. Nu treft het mij, dat ds. Zwier bij zijn weergave der punten in dit protest, dus reeds ter synode zelf, sprak van „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheit in het algemeen“.

Welnu, als ik nog zinnen ontleiden kan, dan beweet ik: die GEZINDHEID is NIET door de synode beleden. Ik geef evenwel dadelijk toe, dat het er wel veel op lijkt. Laat ons dienaangaand klaarheid scheppen.

Want, dat het geen klein verschil maakt, is wel duidelijk.

Of ik aarzeland, en met restricties, en sterk beperkend zeg: „EEN ZEKERE (!!!) gunst of genade Gods“,

dan wel of ik vrijmoedig spreek van „DE (!) gunstige gezindheid Gods“,

dat maakt veel verschil.

„De“ is bepaald, „een zekere“ is onbepaald.

„Gezindheid“ zegt iets omtrent de binnenste gedachten van den gezinde; „een zekere gunst of genade“, laat in dat „een zekere“ al doorschemeren, dat men er niet zoo goed raad mee weet, dat men geen begripmatige helderheid nastreeft, of anders geen onvermengde grootheid als zoodanig op het oog heeft, of aanduiden wil, en dat men meer op de gave en wat ze

ons doet en

heid van de

Ik hoop o

En om elk

wil (wat ov

deerde vraa

opmerken:

a. in mijn

komt de za

graag ds. Zv

b. in wat

ik bovengest

reeds als on

c. in mijn

ik wel deg

ook inzake

de Schrift

wereld besp

aan, deze g

spreekt óók

volgens Bv

bewijzende,

fixeeren va

heet bij son

d. een syn

moet geen o

taal en synt

heid“ is bij

morfisme;

e. ds. Zwi

stukje over

„a parte De

in hij meent

gratie, de z

lijk standpu

van „cultuu

Gods standp

ds. Zwier ze

dat ik voor

ben voor de

aan dit cul

met hem e

kwestie bez

moeten hebl

paedagoog)

phisme) als

ik heb het

en dat is ee

bindt op m

iets van Zij

niet alle

om ik dan

moet zijn n

Als de Cat

onrecht doe

kan, dan

uitspraak

dilemma „a

een dilemma

val mij (

strafbedreig

nog nooit a

gezegd is, e

Ik kies (

ik doe dat

het b.v. óók

voor mij: de

der hemelen

heerlijkheid

van den me

ik niet alle

tot de mens

val tot hen

meedeelde t

Trouwens

onderwerp:

punten

overtuig

ning, wat G

neert immer

meene-gratie

Adam hat

te worden;

hij blijft

het leven

bedreiging;

dat is dus

een erbij) v

Ik laat d

an even voo

de spreker v

onder he

Maar ellie

bedreig

val?

Maar als

val gesprok

het cultu

den val g

En als ge

mandaat (ge

zaak „a pa

waarom den

de straf b

ken) een be

is? Dat ga

We moete

val bevel

verhand met

ging en str